

І. В. ЗІНОВАТНА,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри
трудового права Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПЕНСІЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ВТРАТОЮ ГОДУВАЛЬНИКА В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Статтю присвячено дослідженню страхових виплат у зв'язку з втратою годувальника, що передбачені загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням та загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Запропоновано шляхи подолання виявлених неузгодженостей норм права, що виникли у зв'язку з реформуванням загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Ключові слова: пенсія, страхові виплати, втрата годувальника, непрацездатність.

Постановка проблеми. Як невід'ємна частина Європи Україна орієнтується на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку. Прагнення України долучитися до Європейського співтовариства вимагає досконалого правового регулювання у сфері соціального забезпечення як держави соціальної спрямованості. Однак на сьогоднішній день залишаються невіршеними проблеми теоретичного та практичного змісту щодо пенсійного забезпечення у зв'язку з втратою годувальника. Реформування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування потребує уніфікації законодавства в цій сфері з метою запобігання колізіям та прогалинам.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню пенсійного забезпечення у зв'язку з втратою годувальника присвятили свої наукові праці такі вчені: Н. Б. Болотіна, В. Я. Бурак, Ж. А. Дробот, М. Д. Ждан, Т. В. Кравчук, О. І. Кульчицька, В. Д. Новіков, П. Д. Пилипенко, О. С. Прийменко, С. М. Прилипко, С. М. Синчук, І. М. Сирота, Н. М. Хуторян, М. М. Шумило та ін. Необхідно визнати, що в умовах динамічних державних перетворень у вітчизняній юридичній літературі були розроблені загальні теоретичні засади правового регулювання надання страхових виплат у зв'язку з втратою годувальника як виду матеріального забезпечення сімей з дітьми, що є підґрунтям для правового аналізу пенсійних перетворень і втілення пріоритетних положень на практиці. Незважаючи на те, що в розробку даної проблематики було зроблено потужний внесок вітчизняними науковцями, проте в умовах сьогодення вона потребує подальшого наукового розвитку та практичного застосування отриманих результатів.

З огляду на вищезазначене **метою** даної статті є дослідження теоретичних та практичних проблем права на пенсію в разі втрати годувальника в процесі реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та вдосконалення правового регулювання пенсійних відносин у разі втрати годувальника.

Виклад основного матеріалу. Пенсійне забезпечення у зв'язку з втратою годувальника передбачено однією з організаційно-правових форм соціального захисту – загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням. Так, розділом V Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачені умови, порядок та розмір призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника в солідарній системі.

Крім того, до внесення змін Законом України № 77-VIII від 29.12.2014 р. до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» стаття 21 останнього передбачала виплату пенсії у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання. З 1 січня 2015 р. діє нова редакція вищезазначеного Закону, відповідно до якої у ст. 41 передбачено *право* а) непрацездатних осіб, які перебували на утриманні померлого внаслідок нещасного випадку на виробництві або б) мали на день смерті потерпілого право на одержання від нього утримання, а також в) дитини померлого, яка народилася протягом не більш як десятимісячного строку після його смерті, *на одержання*

щомісячних страхових виплат, що за своєю правовою природою подібні до пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

На сьогоднішній день залишається чинним Порядок призначення, перерахування та проведення страхових виплат, затверджений постановою Фонду соціального страхування від нещасних випадків від 27.04.2007 р. № 24, останні зміни до якого були внесені 11 грудня 2014 р., тобто до прийняття Закону України № 77-VIII від 29.12.2014 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації оплати праці», яким була передбачена реорганізація Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності шляхом злиття в єдиний Фонд соціального страхування України. На жаль, станом на 28 квітня 2017 р. реорганізація Фонду соціального страхування України ще триває. Згідно з п. 9 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» нормативно-правові та розпорядчі акти Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності діють до затвердження відповідних рішень Фондом.

Указаний вид пенсійного забезпечення є самостійним, його специфічна особливість полягає в тому, що правомочність членів сім'ї обумовлена певними вимогами не тільки до них, але й до самого годувальника. Сутність вимог, що пред'являються до годувальника, як правило, полягає в тому, що він повинен мати за відповідних умов право на пенсію, а до членів сім'ї – знаходження їх на його утриманні.

Головною відмінною рисою цього різновиду пенсійного забезпечення від усіх інших є те, що ця пенсія призначається поза зв'язком претендентів на неї із працею, а залежить від суспільно корисної діяльності самого годувальника. Очевидним є те, що сутність пенсії у зв'язку з втратою годувальника полягає в утриманні суспільством непрацездатних осіб, які пов'язані з померлим родинними або шлюбно-сімейними відносинами та перебували на його утриманні.

Під пенсією у зв'язку з втратою годувальника в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування розуміються щомісячні виплати з Пенсійного фонду України, призначені непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні, за наявності у годувальника на день смерті страхового стажу, який був би необхідний йому для призначення пенсії по III

групі інвалідності, а в разі смерті (загибелі) а) пенсіонера, б) особи, яка померла в період проходження строкової військової служби, в) особи внаслідок поранення, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у масових акціях громадського протесту в Україні з 21 листопада 2013 р. по 21 лютого 2014 р. за євроінтеграцію та проти режиму Януковича (Революції Гідності), – незалежно від тривалості страхового стажу.

Головна особливість пенсії у зв'язку з втратою годувальника полягає в тому, що пенсійне забезпечення членів сім'ї залежить від права на пенсію іншої особи, яка є годувальником. Смерть годувальника позбавляє сім'ю померлого доходів від його професійної діяльності. У цьому разі держава, виявляючи турботу та гуманність, надає допомогу сім'ї, яка через смерть годувальника втратила джерело засобів до існування.

З огляду на вищевикладене слід підтримати позицію М. Д. Ждана про те, що для призначення пенсії у разі втрати годувальника необхідна наявність певного юридичного складу, до якого входять такі юридичні факти: 1) втрата годувальника (смерть, безвісна відсутність чи оголошення особи померлою, засвідчені у встановленому порядку уповноваженими органами чи судом); 2) наявність у годувальника на день смерті законодавчо визначеного страхового стажу, який був би необхідний йому для призначення пенсії по III групі інвалідності (за деякими винятками, з урахуванням обставин, коли пенсія призначається незалежно від тривалості страхового стажу); 3) непрацездатність членів сім'ї, які знаходилися на утриманні померлого годувальника [1, с. 454].

Підставами пенсійного забезпечення у зв'язку з втратою годувальника є: факт смерті особи, яка йменується годувальником, і обставини його смерті; наявність певних родинних відносин з померлим; непрацездатність членів сім'ї та факт утримання. Сам по собі факт смерті годувальника ще не є достатнім для призначення пенсії членам його сім'ї. Право на пенсію непрацездатних утриманців є похідним від права на пенсію годувальника, оскільки пенсії їм призначаються, якщо померлий мав до дня смерті страховий стаж необхідної тривалості.

Поняття «втрата годувальника» не може бути повністю розкрито без теоретико-правового аналізу обох складових його термінів: як терміна «годувальник», так і терміна «втрата». Існування пенсії у зв'язку з втратою годувальника обумовлюється наявністю відносин «годування», що передбачають утримання одними особами (годувальниками) за рахунок своїх особистих трудових доходів інших осіб, як правило, членів сім'ї (утриманців).

У ході дисертаційного дослідження В. Д. Новіков дійшов висновку, що годувальник – це особа, дохід

якої був, міг або повинен був бути основним або одним з основних джерел засобів до існування іншої особи, пов'язаної з годувальником відношенням споріднення або фактичного утримання, не заснованого на цих відносинах [2, с. 8]. Крім того, на думку вченого, термін «втрата» у соціально-економічному значенні стосовно реального годувальника свідчить про повне припинення утримання, про об'єктивну неможливість надання утриманцю подальшої матеріальної підтримки [2, с. 9]. О. С. Прийменко виокремлює різні аспекти категорії «втрата годувальника» і пропонує розглядати її як страховий випадок, а також як юридичний факт, що характеризує наявність складної життєвої обставини [3, с. 11]. На нашу думку, такий підхід є достатньо обґрунтованим та важеним.

Правовий зміст поняття «непрацездатність» є специфічним для даного виду пенсії. Він ширший, ніж для пенсії по інвалідності, і водночас не завжди однаковий для різних категорій громадян, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника. Непрацездатність у цьому випадку розуміється як неможливість (або обмежена можливість) участі членів сім'ї-утриманців у праці з огляду на похилий вік, інвалідність, необхідність догляду за малолітніми дітьми, що не досягли встановленого віку. Для одержання пенсії у зв'язку з втратою годувальника необхідно не тільки, щоб особа, яка звернулася за пенсією була непрацездатною, але й перебувала за життя годувальника на його утриманні.

Законодавство у сфері соціального страхування передбачає досить широке коло непрацездатних членів сім'ї, що мають право на страхові виплати у зв'язку з втратою годувальника, при цьому такий перелік суттєво відрізняється залежно від виду соціального ризику. Загальною теорією права не надається єдине поняття сім'ї та члена сім'ї. У необхідних випадках кожна галузь права сама визначає склад сім'ї, виходячи зі специфіки свого предмета. Однак при цьому не повинно бути істотних розбіжностей і тим більше суперечностей. Право соціального забезпечення сформулювало властиве лише йому поняття сім'ї як сукупності родичів годувальника й інших осіб, які підлягають пенсійному забезпеченню у випадку його смерті. Коло членів «пенсійної» сім'ї не збігається з колом членів сім'ї, що згадується в інших галузях права (цивільному, сімейному). До складу «пенсійної» сім'ї нерідко входять особи, які не складають єдину сім'ю та проживають окремо, тобто пенсійне законодавство не пов'язує право на пенсію з фактом спільного проживання утриманців з годувальником. Наприклад, непрацездатні батьки, що не проживають з годувальником і не складають з ним єдиної сім'ї, мають право на даний вид пенсії у випадку смерті своїх дітей. Також це стосується

дітей, на утримання яких виплачуються аліменти. Крім того, юридичне поняття сім'ї включає коло осіб, пов'язаних правами та обов'язками, які випливають зі шлюбу, споріднення, усиновлення або іншої форми прийняття дітей на виховання і покликані сприяти зміцненню та розвитку сімейних відносин.

Згідно з частинами 2 і 4 ст. 3 Сімейного кодексу України сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права й обов'язки. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства. Рішенням Конституційного Суду України від 3 червня 1999 р. № 5-рп/99 було визначено, що під членом сім'ї треба розуміти особу, яка перебуває із суб'єктом права на пільги у правовідносинах, природа яких визначається кровними (родинними зв'язками) або шлюбними відносинами, постійним проживанням, ведінням спільного господарства [4]. Отже, факт виникнення сім'ї не слід пов'язувати з моментом реєстрації шлюбу. А тому цілком виправдано є критична позиція М. М. Шумила з приводу висновків Колегії суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України, викладених у постанові від 10.03.2015 р. по справі № 21-615a14, згідно з якими право на призначення пенсії у зв'язку із втратою годувальника, з-поміж інших категорій осіб, мають одне з подружжя – чоловік чи дружина, до яких жінка чи чоловік, які разом проживають однією сім'єю без шлюбу, не належать [5]. Вважаємо за необхідне погодитися з думкою вченого про те, що такий висновок Колегії суддів суперечить Конституції України і завдав непоправної шкоди правозастосовній практиці у сфері пенсійного забезпечення [6, с. 420–425]. Крім того, такий висновок суду суперечить практиці Європейського суду з прав людини щодо пенсійного забезпечення у зв'язку з втратою годувальника осіб, які проживали однією сім'єю, але не перебували у шлюбі, що була проаналізована в науковій праці О. С. Приймєнка [7]. Оскільки Україна історично, географічно, культурно та ментально є частиною Європи, роль міжнародних європейських актів є надзвичайно важливою для нашої країни.

Чинне законодавство передбачає, що члени померлого вважаються такими, що знаходилися на його утриманні, якщо вони перебували на його повному утриманні або одержували від нього допомогу, що була для них постійним і основним джерелом засобів до існування. Отже, не є утриманцями особи, які одержували від годувальника допомогу епізодично, а також у розмірах, недостатніх для того, щоб забезпечувати основне джерело засобів до існування. Водночас, наприклад, діти, на відміну від інших членів сім'ї, мають право на пенсію у зв'язку з втратою

годувальника батька або матері й у тому випадку, якщо інший з батьків працює.

Під час визначення порядку призначення матеріального забезпечення у зв'язку з втратою годувальника важливе значення має причина смерті годувальника. Якщо смерть годувальника настала внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання, то розмір щомісячної страхової виплати визначається в порядку, передбаченому ст. 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», тобто виходячи із середньомісячного заробітку потерпілого за вирахуванням частки, яка припадала на нього та працездатних осіб, що перебували на його утриманні, але не мали права на ці виплати.

Однак відповідно до ст. 25 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування до видів матеріального забезпечення в рамках пенсійного страхування віднесено пенсію у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання. Слід погодитися з думкою К. В. Бориченка про те, що призначення щомісячної страхової виплати, передбаченої соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, за рахунок коштів Пенсійного фонду України та в порядку пенсійного страхування, суперечить самій сутності даних грошових виплат, спрямованих на подолання такого соціального ризику, як втрата годувальника в результаті нещасного випадку

на виробництві або професійного захворювання [8, с. 152].

Водночас ч. 8 ст. 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачено, що пенсії у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, призначаються відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», внаслідок чого виявляються розбіжності в правовому регулюванні матеріального забезпечення у зв'язку з втратою годувальника, смерть якого настала внаслідок нещасного випадку на виробництві.

Висновки. На завершення необхідно відзначити, що законодавство у сфері матеріального забезпечення осіб у зв'язку з втратою годувальника потребує: 1) подальшого вдосконалення з урахуванням вищезазначених пропозицій; 2) правової визначеності щодо умов, порядку та розміру надання страхових виплат залежно від соціального ризику; 3) узгодження норм чинного законодавства з метою запобігання колізіям та прогалинам. Нагальною проблемою на сьогоднішній день є приведення судової практики у відповідність до вимог Конституції України та практики Європейського суду з прав людини щодо визнання пенсійного забезпечення у зв'язку з втратою годувальника осіб, які проживали однією сім'єю, але не перебували у шлюбі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ждан М. Д. Недоліки законодавства України щодо призначення пенсії у разі втрати годувальника / М. Д. Ждан // Актуальні проблеми трудового права і права соціального забезпечення : тези доп. та наук. повідомл. учасн. V Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 27–28 трав. 2013 р.) / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків : Право, 2013. – С. 453–457.
2. Новиков В. Д. Правовое регулирование пенсионного обеспечения при потере кормильца на современном этапе : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / В. Д. Новиков ; Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – М., 1989. – 17 с.
3. Прийменко О. С. Правове регулювання відносин, що виникають у разі втрати годувальника (в солідарній пенсійній системі) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / О. С. Прийменко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2013. – 20 с.
4. Рішення Конституційного Суду України від 03.06.1999 р. № 5-рп/99 [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-99> (дата звернення: 04.05.2017).
5. Постанова Колегії суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України від 10.03.2015 р. № 21-615a14 [Електронний ресурс] // Судова практика Верховного Суду України / Офіційний веб-сайт Верховного Суду України. – Режим доступу: [http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/149265835E724735C2257E2A0038E78D](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/149265835E724735C2257E2A0038E78D) (дата звернення: 04.05.2017).
6. Шумило М. М. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні : монографія / М. М. Шумило. – Київ : Ніка-Центр, 2016. – 680 с.

7. Прийменко О. С. Практика Європейського Суду з прав людини щодо пенсійного забезпечення у зв'язку з втратою годувальника осіб, які проживали однією сім'єю, але не перебували у шлюбі / О. С. Прийменко // Підприємництво, госп-во і право. – 2011. – № 11. – С. 104–107.
8. Бориченко К. В. Пенсії та страхові виплати у зв'язку з втратою годувальника як вид матеріального забезпечення сімей з дітьми / К. В. Бориченко // Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту. Серія: Юриспруденція / Міжнар. гуманіт. ун-т. – Одеса : МГУ, 2015. – Вип. 13 (1). – С. 150–153.

REFERENCES

1. Zhdan M. D. (2013) Nedoliky zakonodavstva Ukrainy shchodo pryznachennia pensii u razi vtraty hodovalnyka [Disadvantages legislation of Ukraine on a pension survivors]. Current problems of labor law and social security law: Theses. and Sciences. V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kharkiv, 27–28 trav. 2013 r.) – V International scientific conference '13. (453-457) Nats. un-t «Yuryd. akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho». Kh. Pravo, [In Ukrainian]
2. Novikov V. D. (1989) Pravovoye regulirovaniye pensionnogo obespecheniya pri poteri kormiltsa na sovremennom etape [Legal regulation of pension provision with loss of a provider at the present stage] *Extended abstract of Candidate's thesis*. Moskovskiy gos. un-t im. M. V. Lomonosova M.. [In Russian]
3. Pryimenko O. S. (2013) Pravove rehuliuвання vidnosyn, shcho vynykaiut u razi vtraty hodovalnyka (v solidarnii pensiiinii systemi) [Legal regulation of relations arising in survivors (in the PAYG pension system)] *Extended abstract of Candidate's thesis* Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. K. [In Ukrainian]
4. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 03.06.1999 r. #5-rp/99 [he decision of the Constitutional Court of Ukraine of 03.06.1999 p. №5-rp / 99] *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» – Database «Legislation Ukraine» zakon2.rada.gov.ua* Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-99> (data zvernennia: 04.05.2017). [In Ukrainian]
5. Postanova Kolehii suddiv Sudovoi palaty v administratyvnykh spravakh Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 10.03.2015 r. # 21-615a14 [Resolution of the Board of Judges of the Trial Chamber on administrative cases of the Supreme Court of Ukraine of 10.03.2015 p. 21-615a14] *Sudova praktyka Verkhovnoho Sudu Ukrainy – Litigation of the Supreme Court of Ukraine viaduk.net* Retrieved from: [http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/149265835E724735C2257E2A0038E78D](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/149265835E724735C2257E2A0038E78D) (data zvernennia: 04.05.2017). [In Ukrainian]
6. Shumylo M. M. (2016) *Pravovidnosyny u sferi pensiiinoho zabezpechennia v Ukraini [Relationships in pensions in Ukraine]* K. : Nika-Tsentr [In Ukrainian]
7. Pryimenko O. S. (2011) Praktyka Yevropeiskoho Sudu z prav liudyny shchodo pensiiinoho zabezpechennia u zviazku z vtratoi hodovalnyka osib, yaki prozhyvaly odniieiu simicieu, ale ne perebuvaly u shliubi [European Court of Human Rights on pensions due to survivors of people who lived as one family, but not married] *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo: nauk.-prakt. hosp.-prav. zhurn. – Entrepreneurship, Economy and Law: scientific and practical economic and legal magazine, 11, 104–107*. [In Ukrainian]
8. Borychenko K. V. (2015) Pensii ta strakhovi vyplaty u zviazku z vtratoi hodovalnyka yak vyd materialnoho zabezpechennia simej z ditmy [Pensions and insurance benefits to survivors as a form of material support of families with children] *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Yurysprudentsiia: zb. nauk. pr. – Scientific Journal of International Humanitarian University. Series: Law: Collected Works, Mizhnar. humanit. un-t. – Odesa: MHU, 13(1), 150–153*. [In Ukrainian]

И. В. ЗИНОВАТНАЯ

кандидат юридических наук, доцент кафедры трудового права
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ПЕНСИЯ В СВЯЗИ С ПОТЕРЕЙ КОРМИЛЬЦА В СИСТЕМЕ ОБЩЕОБЯЗАТЕЛЬНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО СОЦИАЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ

Статья посвящена исследованию страховых выплат в связи с потерей кормильца, предусмотренных общеобязательным государственным пенсионным страхованием и общеобязательным государственным социальным страхованием от несчастного случая на производстве и профессионального заболевания, повлекших утрату трудоспособности. Вносятся предложения по преодолению выявленных противоречий норм права, которые возникли вследствие реформирования общеобязательного государственного социального страхования.

Ключевые слова: пенсия, страховые выплаты, потеря кормильца, нетрудоспособность.

I. V. ZINOVATNA

PhD, Associate Professor of the Department of Labor Law of Yaroslav Mudryi National Law University

**PENSIONS IN CONNECTION WITH THE SURVIVORAS IN THE SYSTEM OF COMPULSORY
STATE SOCIAL INSURANCE**

Problem setting. Ukraine's desire to join the European Community requires an adequate legal regulation of social security as a state social orientation. However, nowadays, the problem of theoretical and practical content on pensions due to survivors remains unsolved.

Reforming the system of compulsory social insurance requires unification of legislation in this area in order to avoid conflicts and gaps.

Analysis of resent researches and publications. The scholarly works of N. B. Bolotina, V. Ya. Burak, Zh. A. Drobot, M. D. Zhdan, T. V. Kravchuk, O. I. Kulchytska, V. D. Novikov, P. D. Pylypenko, O. S. Pryyenko, S. M. Prylypko S. M. Sinchuk, I. M. Sirota, N. M. Hutoryan, M. M. Shumilo and others were devoted to the research in pension survivor.

Target of research. Detailed investigation of theoretical and practical problems of pension rights to survivors in the process of reforming the compulsory state social insurance and pension improvement of legal regulation of relations in the survivors will be researched.

Article's main body. Pensions in survivor provides one of the legal forms of social protection – compulsory state social insurance. The essence of pension connected with loss of bread winner is in the possibility of society to maintain disabled persons related to the deceased, family or marriage and family relations and were dependent on him. Grounds pensions of survivors include the death benefit; availability of insurance survivor of duration; disability of family members and the fact of detention. The study revealed that the Law of Ukraine «On compulsory state social insurance» does not perfectly defines the mechanism of the monthly insurance payment on the death of a breadwinner as a result of accident or illness. Purpose of such payment by the pension fund is not justified and not contrary to the nature of these cash payments to tackle social risk such as loss of a breadwinner as a result of accident or illness. In addition, due to conflicting jurisprudence, there is an urgent need to amend the existing legislation to provide for the right of persons to pensions due to survivors who lived as one family, but not married.

Conclusions and prospects for the development. Legislation in the participation of survivors requires: 1) further improve the light out in Article proposals; 2) legal certainty about the conditions, procedures and size of insurance payments according to social risk; 3) harmonization of the current legislation in order to avoid conflicts and gaps.

Key words: pension, insurance payments, survivor, impossibility.